

SENDİKALARIN GÖREVİ NEDİR?

Aydınlık Dergisi, 21 Kasım 2010

Yıldırım Koç

Metal işkolundaki sendikalarla MESS arasındaki toplu sözleşme görüşmeleri uyuşmazlıkla sonuçlandı. MESS, 2003 yılında kabul edilen 4857 sayılı İş Kanunu'nun esnekliğe ilişkin hükümlerinin toplu iş sözleşmelerine yansıtılmasını ve bazı eski kazanımlarda geriye gidilmesini istiyor.

MESS'in istekleri normaldir. MESS, sermayedar sınıfın bir örgütü olarak bu tür talepleri gündeme getirecek ve gücü yettiğinde bunlarını hayata geçirmeye çalışacaktır.

MESS, deneme süresinin 4 aya çıkarılmasını istemektedir. 1971-2003 döneminde İş Kanunu'na göre deneme süresi 1 aydı; toplu iş sözleşmesi ile 2 aya çıkarılabiliyordu. 2003 yılından beri deneme süresi 2 aydır ve toplu iş sözleşmesiyle 4 aya çıkarılabiliyor.

2003 yılında kabul edilen 4857 sayılı İş Kanunu'na kadar, haftalık çalışma süresinin günlere dağılımı eşit olarak yapılmak zorundaydı. Diğer bir deyişle, 45 saatlik haftalık çalışma süresinin 5 gün veya 6 günde kullanılmasında bir gün 11 saat, bir gün 7 saat çalıştırma yapılamazdı. Günlük çalışma sürelerinin eşit olması gerekiyordu.

2003 yılında kabul edilen 4857 sayılı İş Kanunu ile, çalışma süresinin günlere farklı biçimde dağıtılmasına olanak tanındı. Ayrıca, bu uygulama, 2 aylık sürenin ortalaması 45 saat oluyorsa, bir hafta 45 saatin üstünde, toplam 66 saate kadar (fazla çalışma ücreti ödenmeksizin) çalıştırmayı da olanaklı kıldı. Yasaya göre, örneğin, işçi bir hafta 30 saat, bir sonraki hafta 60 saat çalışabilecektir. Bu durumda, haftalık çalışma sürelerinin ortalaması 45 saat olduğu sürece, fazla çalışma ücreti ödenmeyecektir. Ayrıca, 30 saatlik çalışma süresinin günlere dağılımında da eşitlik aranmamaktadır; işçinin bir gün 10 saat, ertesi gün 3 saat çalışması istenebilir. Yasaya göre, ortalama alınan süre (denkleştirme süresi) toplu iş sözleşmesi ile 2 aydan 4 aya çıkarılabilmektedir. Bu uygulamayla fazla çalışma ödemesini tümüyle ortadan kaldırmak mümkündür. MESS, denkleştirme süresinin 4 aya çıkarılmasını istemektedir.

MESS'in bu istekleri, sermayedar sınıfın yıllardır gündeme getirdiği konulardır. Sermayedar sınıf, kendi sınıf çıkarlarını korurken, işçilerin geçmiş kazanımlarını geriletmeye çalışacaktır. Bu, beklenen bir durumdur. Ayıp değildir. Sınıf mücadelesinin doğal bir biçimidir.

Bu koşullarda sendikaların görevi nedir?

Sıradan bir işçi bir yasa tasarısının veya bir yasanın düzenlemelerini genellikle bilmez. Sıradan bir işçi öncelikle ücretine ve ikramiyesine bakar. İkramiyesi biraz geç ödendiğinde sendikasını arayan işçi, çalışma süresinin günlere eşit olarak dağıtılmamasının kendisi açısından yol açacağı sorunlarla önceden ilgilenmez. Sorun ortaya çıktıktan sonra dert yanmaya başlar.

Toplu iş sözleşmeleriyle ilgili olan bu durum, işçi sınıfının genel sorunlarıyla da ilgilidir.

Siyasal bilinci veya toplumsal duyarlılığı olmayan bir işçi, ABD emperyalizminin veya Avrupa Birliği emperyalizminin ülkeye, işçi sınıfına ve kendisine verdiği ve vereceği zararları göremez. Hatta, sermayedar sınıfın hakimiyeti altındaki kitle iletişim araçlarının etkisiyle, ABD ve AB yanlısı bile olabilir.

Özellikle içinde yaşadığımız dönemde sendikaların öncelikli görevi, işçilere yaklaşan tehlikeleri anlatmaktır.

Kapitalizmin altın çağı olarak nitelenen 1945-1975 döneminde, kapitalizmin gerçekleştirebildiği ekonomik büyümeye, tam istihdama ve soğuk savaşa bağlı olarak, sermayedar sınıf ve hükümetler, anti-komünist olmaları koşuluyla sendikal örgütlenmelere sıcak bakıyorlardı. O dönemlerde işçi haklarına yönelik sürekli ve sistemli bir saldırı söz konusu değildi.

Halbuki günümüzde, özellikle de Türkiye gibi ülkelerde, sermayedar sınıfla işçi sınıfı arasında sürekli, sistemli ve sinsi bir saldırı ve savaş vardır. Sendikaların görevi, bu saldırı konusunda duyarlılık yaratmak, işçileri bilgilendirmek ve bilinçlendirmek ve güçlü bir savunmayı örgütlemektir. Yoksa sermayenin bu saldırılarını göğüslemek mümkün olmaz.

Günümüzdeki kavga yalnızca MESS ile metal işkolu sendikaları arasında yaşanmamaktadır. Esnekliğe ilişkin talepler, kamu kesiminde 2011 toplu sözleşme görüşmelerinde de gündeme gelecektir. Hele bu görüşmeler Haziran 2011 genel seçimlerinin arkasına sarkar ve iktidarda yine AKP olursa, sendikaların işi daha da zorlaşacaktır.

Ancak bunlara rağmen sendikalarda bu konuda yaşanan sessizliği anlamak ise mümkün değildir.

Bugün MESS'in, TİSK'in, sermayedar sınıfın yaptıkları doğaldır; yapması gerekendir.

Sendikaların yapması gereken ise ücret dışındaki konularda yaygın bir tepkiyi hazırlamaktır. Ne yazık ki böyle bir hazırlık henüz yoktur.